

Un espai per a la interpretació de **Picasso a Gósol**, un *museu (d'art)* diferent

Gósol és un petit poble de l'Alt Berguedà amb oportunitats. Fa temps que el poble ha deixat de viure de l'agricultura, de la ramaderia i fins i tot de la mineria per deixar pas al turisme. Moltes antigues cases de pagès s'han convertit en el que avui anomenem cases de turisme rural, també algunes antigues corts de vaques són avui un restaurant o bé una cafeteria.

El patrimoni natural i cultural i sobretot, la gent de Gósol, han fet del poble un indret únic en el qual moltes persones hi van a passar temporades, llargues o curtes, des de fa temps.

Enmig d'aquest magnífic escenari es proposa la creació d'un Centre Picasso que aglutini tot aquest patrimoni (tangibles, intangibles, material, immaterial,...). Un lloc on es convidi al visitant a conèixer i a descobrir tots aquests espais, un centre que transcendeixi les parets del museu, una proposta de futur.

El projecte del *Centre Picasso Gósol* voldria ser una declaració d'intencions de quin hauria de ser el futur del poble. Gósol hauria d'apostar fort pel turisme com a base de la seva economia actual i futura. Per tant, el naixement del *Centre Picasso Gósol* hauria de ser condició *sine qua non*, un element clau per a generar fluxos turístics i de qualitat al territori. Amb la creació del centre es voldria utilitzar el patrimoni com a eina de desenvolupament local i per extensió comarcal, fent que la seva àrea d'influència també en sortís beneficiada turísticament.

Primer de tot, el projecte del *Centre Picasso Gósol* neix del profund respecte i admiració per la feina feta abans. Es vol fer refe-

rència al ja desaparegut *Museu Etnològic* i a la *Sala Picasso*. No es voldria menystenir la feina feta anteriorment, però hem de ser conscients que les formes de presentació en els museus canvien i el *Centre Picasso Gósol* hauria de parlar al visitant del segle XXI oferint elements per a la interpretació. El centre hauria de ser la unió d'aquestes dues antigues sales, parlaria del Gósol de principis del segle XX i de l'estada de Picasso al poble en un únic espai, d'una manera totalment integradora, sense excloure el Gósol de les obres pictòriques de Picasso. En definitiva, unir el patrimoni etnogràfic gosolà i Picasso, perquè Picasso no seria Picasso sense la seva estada al poble.

Podríem interpretar com a punt dèbil la no disposició dels originals del geni al *Centre Picasso Gósol*. Recordem que la major part de les 302 obres atribuïdes al període gosolà estan escampades arreu dels museus d'art del món globalitzat o bé en col·leccions privades. Segurament part del públic potencial ens diria quin sentit té anar a veure un *museu* amb reproduccions i sense cap original.

Seguint els models del Centre Miró a Mont-Roig del Camp i el Centre Picasso d'Orta a Horta de Sant Joan, la raó de ser del futur Centre Picasso Gósol seria:

- Acostar l'obra d'art allà on va ser creada
- Poder veure totes aquestes obres juntes allà on es van crear-idear-pensar

El *Centre Picasso Gósol* defugit de la paraula museu, seria un centre d'interpretació. S'entén per a *centre d'interpretació* un

equipament cultural que la seva funció és promoure un ambient per a l'aprenentatge creatiu, buscant revelar al públic el significat del llegat cultural o històric dels béns que exposa. Interpretar és traduir el llenguatge tècnic, moltes vegades complex, a un manera comprensible pel públic.

Així doncs, el centre aniria adreçat a un públic general i defugiria de la idea que els museus són temples només per a les elits i pels especialistes en art. A més a més de mostrar algunes les obres que Picasso va fer al poble i el valuós testimoni gràfic del *Carnet català* en un únic espai, es voldria també que el visitant entengués aquestes obres i que s'atrevis a donar-hi noves lectures.

"En un principi, un bon indicador dels visitants al municipi eren les dades del Centre Picasso, -inaugurat el 1991- però, amb el pas del temps, ja no ha estat així. Els visitants que en un principi arribaven atrets per Picasso, descobrien un país que comptava amb un patrimoni natural (Ports) i un patrimoni arquitectònic (renaixement i temple) que feien aconsellable d'altres visites a la població i als municipis veïns".

El patrimoni com a element d'identitat d'un municipi, SALVADOR CARBÓ

SAM Revista. Servei d'Assistència Municipal, Horta de Sant Joan, Núm. 5, setembre 1999.

Seguint l'experiència d'Horta de Sant Joan el *Centre Picasso Gósol* tal i com el seu nom indica, parlaria òbviament de Picasso. Picasso seria l'eix vertebrador, el

fil conductor del guió museològic on el visitant descobriria a través de Picasso el patrimoni i la història d'un poble. Gràcies al *Carnet català* tenim un testimoni gràfic i antropològic de Gósol i la seva gent a principis del segle XX. Les herbes remeieres, les festes, la música, les tradicions, les costums, els oficis antics,... serien l'altre patrimoni que el visitant aniria descobrint. A el *Centre Picasso Gósol* es mostraria com es vivia al poble a principis de segle, sense caure en un mer museu d'eines del camp.

El centre no seria només un lloc on es parlaria del passat sinó que seria també un espai per entendre el present i projectar el futur. Com un poble prepirinenc ha passat de viure del camp i de la mineria a viure pràcticament del turisme. El centre seria un lloc per ser conscients dels grans canvis que hi ha hagut durant aquests més de 100 anys. Per exemple, una manera molt il·lustrativa seria que el visitant veiés com el trajecte Barcelona-Gósol ha passat de ser de 2 dies el 1906, a 2 hores avui.

Éssabut que Gósol i per extensió el Berguedà és un territori amb una infraestructura turística existent, té una capacitat d'aforament aproximada de 6531 persones entre hotels, càmpings i cases de turisme rural¹. L'impacte directe del turisme en l'economia del Berguedà és del 8'9%. A més a més, si sumem els afectes indirectes i de despesa generada per les activitats vinculades al turisme, l'impacte representa el 15'5%.² Totes aquestes dades ens evidencien que el turisme és un sector econòmic important a la regió, es pot dir que és un autèntic *modus vivendi*. Davant d'aquesta realitat

es pot afirmar que la creació del centre seria un projecte totalment viable. Un projecte que voldria ser un element patrimonial més dins en aquesta xarxa turística ja consolidada.

Tanmateix, en l'article de Llorenç Prats titulat *El paper del patrimoni en el futur del Pallars* llegim «una invasió estiuenca desborda tota la capacitat infraestructural, concentrada en una temporada curta, depenent en bona mesura de la variabilitat de les condicions climàtiques[...]»³ Un dels problemes que té el turisme a la zona és aquest, la concentració del turisme en els mesos d'estiu i tardor. El turisme estacional provoca que les altres èpoques de l'any siguin difícils per al sector. La creació del centre tindria un altre objectiu: descongestionar la demanda turística. Aquest patrimoni cultural ajudaria a que el turisme fos també present al territori durant tot l'any. Així doncs, aquest equipament cultural aniria lligat sobretot a un mercat turístic.

Un cop presentades les directrius bàsiques d'aquest centre d'interpretació es podria afirmar que els beneficis que portaria la creació d'aquest espai a Gósol serien múltiples. Gósol apareixeria en el mapamundi picassà, i utilitzaríem a Picasso com a fil conductor per a explicar la història i els costums del poble, i el més important, utilitzaríem Picasso com a eina de desenvolupament local en un context econòmic en depressió.

La idea del centre que es planteja és innovadora, atrevida, transgressora i trencadora de tòpics, respecte als canònics museus d'art que podem tenir en el nostre im-

ginari col·lectiu. El *Centre Picasso Gósol* hauria de ser un espai per a la interpretació i a la reflexió de l'estada de Picasso al poble. Un lloc on el visitant veuria quin va ser el seu trajecte d'anada al poble, quines influències va rebre durant aquests dos mesos i mig, què va pintar, amb qui parlava, on es va allotjar, quina ruta va fer a la marxada, com era el Gósol de principis del segle XX,...

Què vol dir interpretar? Apostem per una museologia interpretativa

Interpretar vol dir entendre. Interpretar vol dir comprendre. Segons les directrius de la «museologia interpretativa» interpretar és posar-nos a la pell del visitant, hem de ser conscients que el visitant no està preparat per a comprendre-ho tot. Interpretar és utilitzar paraules i conceptes clars sense embolics. Interpretar és un art, és il·lustrar, és entusiasmar al visitant. Interpretar és més que donar informació, interpretar és explicar, donar diferents estímuls pels públics diversos. Interpretar és inspirar i provocar al visitant, que s'involucrí, provocar-li un desig perquè s'interessi. Interpretar és utilitzar noves tecnologies, però hem d'anar amb compte que el visitant només les recordi.

Museografia d'última generació

Tradicionalment un museu valia el que valien les seves col·leccions. El valor de les peces feien dels museus autèntics temples i centres de culte i admiració. Actualment hi ha altres factors a tenir en compte a l'hora de valo-

rar un equipament patrimonial. L'experiència estètica viscuda, les activitats ofertes als visitants o bé el grau d'interacció amb el públic són valors que cada cop es tenen més en compte enlloc de la simple contemplació davant la peça patrimonial.

Els equipaments patrimonials avui ja no són un recull de tesis doctorals penjades a la paret, tenen avui una forta capacitat d'interacció i de comunicació amb el públic. El fruit d'aquesta voluntat comunicativa ha fet que els tradicionals recursos museogràfics dels equipaments hagin canviat amb la introducció de nous llenguatges museogràfics. La museografia virtual està a l'ordre del dia.

«Una imatge val més que mil paraules», en l'era de la comunicació és tot imatge. Hem passat d'una cultura alfabet a una cultura audiovisual en la qual es transmeten molts coneixements a través de la imatge i el so. Aquest llenguatge ha fet que haguem canviat el codi de signes i que per tant els recursos museogràfics en els equipaments patrimonials també.

La imatge no transmet només uns continguts sinó que crea una atmosfera estètica i psicològica que ens permet retenir a l'espectador i impactar-lo emocionalment. La imatge i la imatge en moviment és atractiu per si mateixa i actua com a element de motivació d'entrada en el públic. Un altre avantatge de la imatge en moviment o bé els audiovisuals és que ens permeten transmetre molts coneixements en poc espai i poc temps.

Qui anirà a veure un museu sense obres originals?

Amb aquestes argumentacions el *Centre Picasso Gósol* hauria d'apostar per una museografia innovadora i potent d'última generació. La museografia virtual, audiovisuals, pantalles i fotografies de gran format haurien de ser els recursos museogràfics utilitzats.

Amb aquest tipus de museografia suplantaríem la manca de les obres originals picassianes, seria una bona *captatio benevolentiae* i un element de distinció per al públic general. Gràcies a les noves tecnologies, tenim nous mètodes per tant noves possibilitats. Un projecte que dues dècades enrere hagués estat impossible de dur a terme. Així doncs, en el projecte de creació del *Centre Picasso Gósol* tenim les ganes, tenim el patrimoni i tenim la gent. El *Centre Picasso Gósol* hauria fer conèixer a tothom les troballes per a la modernitat, durant l'estiu de 1906 a Gósol.

La realitat

El passat 4 de juny es va inaugurar el *Centre Picasso Gósol* a la primera planta de l'actual escola Santa Margarida del poble. Aquesta inauguració és tan sols un primer moment del que hauria de ser el centre. S'ha inaugurat el contingent, ara falta el contingut.

Perquè el projecte *Centre Picasso Gósol* hauria de ser de desenvolupament local, un projecte que hauria de ser fet i gestionat per gent del territori i des del territori, *in situ*. Perquè els gosolans i gosolanes volen continuar caminant endavant.

Notes

- (1) Transversal Produccions Culturals, *Estudi de desenvolupament turístic del Riu Llobregat*, octubre 2010.
- (2) *Turisme i muntanya*. Ajuntament de Bagà, setembre 2010. Publicació de les jornades.
- (3) PRATS, LL., «El paper del patrimoni en el futur del Pallars», *Ressò de Ponent de l'Ateneu Popular de les Terres de Ponent*, Lleida.

Eva Tomàs i Gonfaus

Llicenciada en Filologia Catalana
Màster en Gestió del Patrimoni Cultural